

Asia: VN/26814/2024

Koulutustarpeen ennakointimalli

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

Työryhmän tehtävänanto ja ennakointimallin tavoitteet ovat hyvin laajoja. Siihen nähden mallin lähtökodit ovat hyvät, ja se on käyttökelpoinen. Pitkän aikavälin ennakointi on haastavaa välineestä riippumatta, mutta on hyvä huomioida, että tämä malli tarvitsee tuekseen myös muuta ennakointia. Malli pohjaa ennustuksensa nykytilaan, joka on tietyssä määrin järkevää, mutta on myös oleellista tarkastella nykytilaan mahdollisesti vaikuttavia muutoksia, joita malli ei ota huomioon. Muukin ennakointitoiminta, jossa voidaan soveltaa tätä mallia, on siis tarpeen.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

Mallin avoimuus on hyvä ratkaisu ja tekee tukevasta ennakointitoiminnasta helpompaa, mutta olisi hyvä käydä yhteistä keskustelua sidosryhmien kesken jossain kootusti niin, ettei keskustelu ennakkoinnista hajaannu liikaa. Mallin selkeä laskettavuus ja sen avoimesti ja laajasti kerrotut perusteet tekevät ennakkoinnin perusteiden ymmärtämisestä helpompaa. Tämän ansiosta myös muu ennakointityö voi huomioida mallin vahvuudet ja heikkoudet hyvin. Koska täydellistä mallia ei voi luoda, tämä ratkaisu on hyvä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakointimallin toteutusta

Mallin yksi keskeisistä haasteista on ammatillisen toisen asteen tarpeen arviointi. Ammatilliselta väylältä tulee paljon tarpeellisia ammattilaisia, joiden tarve mm. palkkatasonsa takia tässä mallissa arvioidaan mahdollisesti oikeaa tarvetta pienemmälle. Ammatillinen toinen aste on myös tärkeä väylä ammattikorkeakoulutukseen, joten jatkokouluttautuminen tulee ottaa ennakointityössä myös erikseen huomioon.

On myös ongelmallista, että malli ei suoranaisesti huomio onko jokin ala pääasiassa julkisen vai yksityisen puolen rahoittama. Vaikka tarvetta julkisella puolella tietyille ammateille olisikin, ei valtiolla ole rahaa palkata näitä osaajia, jos yksityisen puolen toiminta ei ole riittävän vahvaa ja laajaa. Myös tämä on otettava selkeästi huomioon mallia käytettäessä.

Malli ei juuri ota myöskään kantaa alueellisiin asioihin. Työntekijöiden alueellinen liikkuvuus Suomessa on heikkoa, joten alueellinen ennakointi on erittäin tärkeä osa ennakointitoimintaa.

Maahanmuuton arvioinnin poisjättäminen mallista on perusteltua, joskin sekin on huomioitava muussa ennakointityössä.

Mallin vahvuuksia ovat ehdottomasti sen avoimuus ja jatkuva päivittyminen. Sen heikkouksina näyttäytyy erityisesti suuri määrä asioita, joita täytyy huomioida mallin ulkopuolelta, eli sen käyttäminen varsinaiseen ennakointiin vaatii merkittävää asiantuntemusta. Tähän malliin siirtyminen on kuitenkin askel oikeaan suuntaan ja perusteltua.

Ennakointityössä on kuitenkin siis tyhjiö sen osalta, että missä keskustelua ennakoinnista ja mallin ulkopuolisista päätöksistä käydään ja sen osalta, miten mallin tuotoksia ja muita ennakointituloksia hyödynnetään. Nämä asiat tarvitsevat rakenteita, jotta ennakointitoiminta voi olla onnistunutta. Ilman muita rakenteita malli ei ole käyttökelpoinen.

Lausunnonantajan näkemykset koskien työryhmäraportin mukaisen perusskenaarion ennakointitulosta

Tulos on jokseenkin linjassa tavoitteiden ja reaalitilanteen mukaan. Emme edusta ammatillisen väylän työntekijöitä, mutta heidän arviointituloksensa teollisuudessa on hyvä käydä erikseen läpi. Myös ICT-alan verrattain korkean työttömyyden syyt on syytä käydä läpi alan koulutustarpeen oikeanlaiseksi ennakoinniksi. Tulee myös varmistaa, että koulutamme sen verran julkisen, esim. sote-sektorin työntekijöitä, kuin julkisilla toimijoilla on aikomus palkata. Tulos on siis hyödyllinen, mutta vaatii useammanlaista jatkotarkastelua.

Härkönen Miihkali
Insinööriliitto IL ry